

HÄRKÄVUOSI

JARI "BULL" MENTULAN TARINA

MARIKA LEHTO

WSOY

MARIKA LEHTO

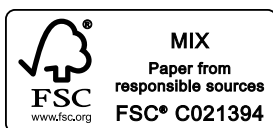
HÄRKÄVUOSI

JARI "BULL" MENTULAN TARINA

WSOY
Helsinki

Kiitos WSOY:n kirjallisuussäätiölle apurahasta
kirjan kirjoittamisen tukemiseksi.

© Marika Lehto ja WSOY 2021
ISBN 978-951-0-46746-6
Painettu EU:ssa

Äidin muistolle

ALKUSANAT

ELOKUUSSA 2020 OLI aika päättää. Olin miettinyt oman tarinani kertomista jo jonkin aikaa ja keskustellut siitä läheisteneni kanssa. Kysymys oli iso. Halusinko oikeasti jakaa kaikille oman elämäni henkilökohtaisimpia ja raskaimpia asioita, joita tuskin olin vielä itsekään käsitellyt kokonaan? Oli selvää, ettei kokemuksiani voisi kertoa puolittain. Joko olisi avattava kaikki tai sitten leikkiin ei pitäisi lähteä ollenkaan.

WSOY:n pöydän ympärillä sanoin, että tämä tehdään. Siitä alkoi minun ja Marika Lehdon yhteistyö. Seuraavina kuukausina tapasimme lukuisia kertoja. Keskusteluistamme tuli itselleni terapeutin kokemus. Kun asiat loppuvuodesta 2019 kaatuivat päälle rytinällä, minulla ei ollut aikaa ja tilaa pohtia tarpeeksi omia tunteitani ja ajatuksiani. Oli tärkeämpää ja kiireisempää valmistella käytännön asioita. Toki olin jutellut tilanteesta perheeni ja ystävieni kanssa, mutta vaikka he kuinka haluavat minulle parasta ja yrittävät olla puolueettomia, heillä on aina kuitenkin oma näkökulmansa. Marikan kanssa emme aluksi tunteneet toisiamme. Pystyin puhumaan hänelle vapaasti, ja kysymyksillään hän johdatti minut syvemmälle kokemuksiini. Se oli puhdistavampaa ja tarpeellisempaa kuin olin osannut etukäteen ajatella. Kun tätä kirjaa varten tarvittavat haastattelut oli pitkälle tehty loppuvuodesta 2020, minusta tuntui, että olin vihdoinkin tasapainossa kaiken kokemani kanssa.

Yksi merkki siitä oli se, että ensimmäistä kertaa tuntui siltä, että voin mennä yksin äitini haudalle. Sen tein.

Tämän tarinan kertominen on ollut muutenkin arvokasta. Kun voin huonosti, perheelläni oli raskasta. Minusta tuntui, että kaikki kaatuu päälle, enkä käyttäytynyt niin kuin mielesäni tunsin ja ajattelin. Puolisoni Maru kyllä ymmärsi, mutta tilanne oli silti raskas myös hänelle. Viikot ja kuukaudet ovat etenkin pikkulapsiperheessä pitkiä, kun asiat eivät ole hyvin. Helmikuun alussa 2021 Maru sai luettavaksi kirjan ensimmäisen version. Jo päästyään puoliväliin hän tuli luokseni ja kertoi, että nyt hän ymmärtää vielä paremmin.

Kaikien jälkeen ajattelenkin, että tämän kirjan tekeminen on antanut minulle paljon enemmän kuin kuvittelin ja paljon arvokkaampia asioita kuin raha. Mutta juuri siksi, että olen itse käynyt pohjalla ja oivaltanut niin paljon, toivon nyt, että voisoin kokemuksillani auttaa muita.

En ole ensimmäinen ihminen, joka menettää läheisensä tai sairastuu. Ihmisille tapahtuu kamalia asioita joka päivä. En ole myöskään ainoa ihminen, joka kadotti kykynsä nukkua. Vain toinen saman kokenut tietää, mitä ihmisen psyykelle tekee valvoa monta vuorokautta putkeen.

En osaa sanoa, miten muut elävät samankaltaisia tapahtumia, mutta olen halunnut tuoda rehellisesti esiin sen, miten minä olen omani kokenut ja miten ne ovat vaikuttaneet minuun. Toivon, että tämä kirja auttaa muitakin olemaan rehellinen ensin itselleen ja sitten muille. Vain niin kovat koettelemukset voi jättää oikeasti taakse.

Joulukuussa 2019 minulla meni huonosti. Nyt, puolitoista vuotta myöhemmin, tilanne on ihan toinen. Vaikka kuinka tuntuisi muulta, lopulta asiat voivat aina kääntyä parempaan päin. En ole ikinä ymmärtänyt mutku- ja sitku-ajattelua, ja kun elämän päätyseinän kerran näkee, unelmansa haluaa toteuttaa entistä suuremmalla palolla. Kesällä 2020 toipumiseni

oli vielä kesken, mutta silti otin tehtäväkseni paitsi tämän kirjan tekemisen myös oman, unelmieni kuntosalin perustamisen. Taas on menty kovaa. Joku voi kysyä – ja rehellisyyden nimissä moni on kysynytkin – onko siinä mitään järkeä, mutta kyllä siinä on. Vaikka tekemistä ja riskiä on taas enemmän kuin tarpeeksi, ja korona sotki myös minun bisneksiäni, kaikki tuntuu hyvältä. Elämänjano on suuri, mutta asioiden tärkeysjärjestys kohdillaan. Ei ole iltaa, jolloin en arvostaisi esimerkiksi sitä, että makuulla on hyvä olla. Jos toinen pienistä pojistamme sattuu valvomaan, ei se haittaa. Lopulta saan aina unen päästä uudelleen kiinni ja jos en, kaikki on silti hyvin. Edessä on uusi päivä perheeni kanssa ja intohimojeni parissa.

HALUAN KIITTÄÄ TARINANI kirjoittajaa Marika Lehtoa. Sinun kanssasi oli helppoa tehdä tämä kirja.

Haluan kiittää myös kaikkia muita kirjan tekoon osallistuneita. Teidän muistelunne ja huomionne koko elämäni varrelta täydensivät tekstiä korvaamattomalla tavalla.

TÄSSÄ KIRJASSA ON aika iso tarina minusta. Toivon, että te lukijat saatte sitä lukiessanne oivalluksia omaan elämäänne.

Tampereella huhtikuussa 2021

Jari Mentula

JOULUKUU 2019, PIRKKALA

TUOMIO

PUMPPU JYSKYTTÄÄ KAHTASATAA ennen kuin olen edes avan-
nut silmiäni. Tiedän heti, että taas mennään. On joulukuun
ensimmäinen sunnuntai, adventti, ja meidän pimeässä makuu-
huoneessamme rikkumaton rauha. Silti sydämeni hakkaa kuin
pieni, levoton olio, joka pyrkii sisuksistani suonia pitkin pois.
Sen voima on niin valtava, että tuntuu kuin iso pääni liikeh-
tisi tyynyllä sen tahtiin.

Maru nukkuu, vaikka on jo aikaa sitten alkanut heräillä
herkästi minun liikehdintääni. Välissämme ovat perheemme
pienet johtajat, joiden rakkaat, lämpöiset vartalogot onnistu-
vat valtaamaan pedin parhaimmat paikat. Siirrän Romeon
kättä ja Robinin jalkaa, ja hivuttaudun hiljaa kylpyhuonee-
seen. Sen peilistä näen, kuinka vuosikymmenien työllä le-
veäksi rakennetun kaulani suoni väpättää sydämeni rytmissä
aivan liian lujaa. Tämä ei tapahdu ensimmäistä kertaa. Suh-
taudun rauhallisesti ajatukseen, että sunnuntai menee sairaa-
lassa.

Maru heittää minut pojat takapenkillä Pirkkalan terveys-
keskukseen. Siellä seuraavat tutut toimenpiteet ja kysymykset.
Hapetusnappulat sormenpäihin, ekg-lätkät rintaan, verikokeet
laboratorioon. Vielä vuosi sitten verenpainemansettia olisi ollut
vaikea venyttää Bullin hauiksen ympärille, mutta nyt se solahtaa
käsivarteeni helposti. En ole juonut viime aikoina alkoholia,

enkä syönyt aamiaista. Tiedän, että taas voidaan tarvita nukuttamista, joten olen jättänyt syömättä.

Maru ei voi jäädä seurakseni, sillä teini-ikäinen Ronja on isällään, eikä voi katsoa kotona poikien perään. Maru soittaa hyvälle ystävällemme Olli Suomiselle, joka asuu aivan lähellä. Hänen saapuessaan makaan sängyllä ja huohotan. Ihmisen olo ei ole häävi, kun sydän lyö lähes kahtasataa, vaikkei tee yhtään mitään.

– Sai sitten Tappara selkäänsä eilen, Olli avaa keskustelun jääkiekosta, koska siitä on vain niin paljon helpompi puhua.

Hoitaja yrittää saada rytmiäni tasaantumaan kaulasta hieromalla, mutta toimenpide ei onnistu. Kardiologin konsultoinnin jälkeen minut päätetään jälleen lähettää ambulanssilla Taysiin. Soitan isälleni, vaikka juuri tällaisia kuulumisia hän kaipaa nyt vähiten. Olli jää Pirkkalaan ja pyytää minua ilmoittamaan voinnistani pian.

Tampereen yliopistollisen sairaalan päivystyksessä kiivaasti takovaa sydäntäni yritetään rauhoittaa suoneen annettavalla lääkkeellä. Annos uusitaan, mutta mitään ei tapahdu. Lopulta paikalle kutsutaan anestesialääkäri, joka humauttaa minut uneen. Ehdin kuulla sydäniskurin lataavan.

Olen poissa vain hetken. Sinä aikana lääkäri painaa lätkät rintakehälleni, katsoo, ettei kukaan ympärillä olevista hoitajista koske minua ja sanoo irti. Sadan joulen sähköisku pysäyttää karkuteille lähteneen sydämeni. Kun se taas sykkii, tahti on yhä liian nopea.

– Sataviisikymmentä joulea. Irti, lääkäri tokaisee.

Taas olen hetken kuin kuollut. Taas sydämeni lähtee laskalle.

Seuraavan kerran on onnistuttava, sillä ilman lisää uniainetta tulen pian tajuihini. Lääkäri lataa iskuriinsa kaksisataa joulea, painaa laitteet rintakehälleni, jonka jokaisen kaaren muokkaamiseen olen käyttänyt enemmän aikaa kuin yksikään

tässä maassa, ja pakottaa paksujen lihaksieni takana takovan sydämeni vielä viimeisen kerran pysähdyksiin. Se nykäisee itsensä kolmannen kerran käyntiin, tällä kertaa tasaisessa, rauhallisemmassa rytmissä.

Herään rinta kirpaisevan kipeänä, mutta hyvävoimaisena, hieman vain hämmentyneenä siitä, miten pienessä hetkessä oloni on muuttunut niin täysin. Sydämeni ei enää pyristele sisuksistani ulos, mutta pistän merkille, että se lyö yhä sata kertaa minuutissa. Se on paljon kelle tahansa paikallaan pötköttelevälle, mutta etenkin kaltaiselleni ammattiurheilijalle. Tällaista tämä on ollut koko syksyn. Olen tavannut lukemattomia lääkäreitä, joista yhdellä on nyt uusi arvio.

– Tämä on eteisperäistä takykardiaa. Se on hyvänlaatuinen rytmihäiriö, mutta sydämesi pumppausteho on matalampi kuin sen pitäisi olla. Sitä pitää tutkia lisää.

KAKSI PÄIVÄÄ MYÖHEMMIN, tiistaina 3. joulukuuta 2019, makaan taas sairaalasängyssä, tällä kertaa sovitusti Pirkkalan terveyskeskuksessa kardiologin vastaanotolla. Hän pusertaa paljaalle rintakehälleni kylmää geeliä ja painaa ultraäänilaitteen anturin iholleni. On alle vuosi siitä, kun näin saman tehtävän Marun vatsalle. Silloin ruudulla läpähti toisen poikamme täydellinen sydän. Nyt sisälläni painaa ylivoimaiseksi käynyt huoli koko vuoden tapahtumista, enkä pelostani huolimatta muuta toivo kuin että vihdoin juuri tämä lääkäri osaisi antaa vastauksia. Tiedän olevani sairas, mutta en vain tiedä, mikä minulla on.

Kardiologi ei ehdi pyöritellä liukasta laitettaan sydämeni päällä kuin tovin, ennen kuin hän antaa ensimmäisen tuomionsa.

– Täällä ei ole vikaa. Täällä on paljon vikaa, hän toteaa.

Sitten hän alkaa pudotella lisää tietoa kuin pikkuisia pommeja. Saan kuulla, että sydämeni pumppausteho on heikentynyt ja minulla on vaikea sydämen vajaatoiminta. On myös läppä-

vikaa, mitraalivuotoa, paksuuntunutta vasenta kammiota ja jotain muuta, jonka yksityiskohdat pyyhkiytyvät muististani, kun pahempaa seuraa.

– Elinajan ennuste on yhdestä kolmeen vuotta, kardiologi toteaa rauhallisesti.

Käännyn katsomaan terveystieteiden vastanottohuoneen mitäänsanomaton katto ja yritän räpytellä silmäni kuiviksi ja ajatukseni kasaan. Epäonnistun molemmissa.

Lääkäri kertoo, että lääkitys aloitetaan heti. Jos se ei toimi, se on sitten huonompi juttu, hän muotoilee, enkä jää kyselemään, miten huono tilanne sitten on. Hän laatii reseptin ja minä ajan apteekkiin välittömästi.

Autossa asetan sydämeni viimeisiä toivoja pursuilevan apteekkipussin vierelleni. Pienen hetken tunnen myös helpotusta. Nyt minulla on syy kaikelle. Tästä alkaen asialle voidaan edes yrittää tehdä jotain. Silti tilanne on musertava. Elämälläni on yhtäkkiä päätyseinä, joka on tulossa vastaan aivan liian nopeasti. Mihin riittää yksi, kaksi tai kolme vuotta, kun kotona odottaa kaksi pientä poikaa?

Otan esiin kännykkäni. Käteni tärisevät, mutta saan lukituksen auki. Marun kasvot hymyilevät näytöllä valmiina. Miten voin kertoa vaimolleni, että olen kuolemassa? Ettei minulla ole enää paljon aikaa?

”Joku päivä tämä kaikki on liikaa meistä jokaiselle ja elämä nöyrtyy kuolemalle. Tänään ei vielä kuitenkaan ole se päivä.”

Vuonna 2019 Jari Bull Mentula joutui pysähtymään pahimman eteen: elinajanennuste enintään kolme vuotta. *Härkävuosi* on trillerimäisesti etenevä tarina pysäyttävään diagnoosiin johtavista oireista, tehdyistä valinnoista, tinkimättömästä asenteesta, rakkaudesta ja perheestä. Mitä jää jäljelle, kun on vähällä menettää kaiken?

